

Część ogólna

1. **Pojęcie prawa cywilnego** (w znaczeniu przedmiotowym i podmiotowym); cechy cywilistycznej metody regulacji; cywilistyczna a administracyjna metoda regulacji; zakres, i systematyka prawa cywilnego (działy podstawowe i wyspecjalizowane); pojęcie unifikacji i kodyfikacji; miejsce kodeksu wśród źródeł prawa; źródła prawa w znaczeniu funkcjonalnym i przedmiotowym; kodeksowe znaczenie terminu "ustawa"; prawo stanowione a prawo zwyczajowe; pojęcie i prawne znaczenie zwyczajów; pojęcie i funkcja zwrotów niedookreślonych; pojęcie, rodzaje i funkcja klauzul generalnych; pojęcie zasad współżycia społecznego, dobrych obyczajów, względów słuszności i dobrej wiary w znaczeniu obiektywnym;
2. **Znaczenie orzecznictwa** Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego dla wykładni i stosowania prawa; uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasad prawnych (tryb podejmowania i zakres mocy wiążącej).
3. **Struktura i zasady Kodeksu cywilnego**; zakres przedmiotowy ksiąg k.c.; struktura przepisów wprowadzających k.c. (przepisy derogacyjne, dostosowawcze i przechodnie). Podstawowe zasady k.c. i prawa cywilnego.
4. **Pojęcie stosowania prawa**; trójczłonowy model stosowania prawa; przepis prawny a norma prawna; tradycyjny i alternatywny model struktury normy prawnej; pojęcie i funkcja definicji ustawowych; pojęcie i funkcja przepisów odsyłających. Pojęcie norm bezwzględnie, względnie i jednostronnie bezwzględnie wiążących; pojęcie norm kompetencyjnych.
5. **Interpretacja prawa** (pojęcie wykładni i wnioskowań prawniczych); założenie racjonalności prawodawcy (aspekty: językowy, logiczny, prakseologiczny i aksjologiczny); **Pojęcie i rodzaje wykładni** wyróżniane ze względu na dyrektywy wykładni; pojęcie, rodzaje i założenia dyrektyw wykładni (podstawowe: językowa, systemowa, funkcjonalna; pomocnicze: komparatystyczna i historyczna); **Pojęcie i rodzaje wnioskowań prawniczych** (reguły inferencyjne i ich; rodzaje. **Zasady stosowania i rodzaje wnioskowań per analogiam** (pojęcie luki w prawie; rodzaje luk: konstrukcyjna; aksjologiczna - pozorna (subiektywna) i rzeczywista (obiektywna) luka

w prawie; rodzaje analogii (a. z ustawy i a. z prawa). Rodzaje interpretacji (wykładni) **ze względu na podmiot** (autentyczna, legalna, praktyczna, doktrynalna). Rodzaje wykładni ze względu na jej wynik (*interpretatio declarativa, extensiva, restrictiva, derogans*).

Koncepcje adekwatnej interpretacji prawa (statyczna i dynamiczna).

6. **Zdarzenia cywilnoprawne** – pojęcie i typologia (zdarzenia s. *stricto*; zachowania podmiotów prawa - konwencjonalne, faktyczne; znaczenie zasady zamkniętej listy zdarzeń cywilnoprawnych).
7. **Stosunek cywilnoprawny** – pojęcie; cechy konstrukcyjne (równorzędność stron, autonomia prywatnoprawna podmiotów, sądowa ochrona interesów stron) ; pojęcie i rodzaje elementów (strony i podmioty, treść, przedmiot). **Obiekty materialne i niematerialne wchodzące w zakres przedmiotu** stosunków cywilnoprawnych: rzeczy, obiekty nie będące rzeczami – materialne, niematerialne, złożone (majątek, przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne); pojęcie i znaczenie prawne dereifikacji zwierząt; majątek w wąskim i szerokim ujęciu; przedsiębiorstwo w znaczeniu podmiotowym, przedmiotowym i funkcjonalnym; prawne pojęcie gospodarstwa rolnego; przedsiębiorstwo i gospodarstwo rolne jako odrębny przedmiot obrotu.
8. **Prawo podmiotowe** - pojęcie; analiza poszczególnych elementów definicji; relacja pojęć - uprawnienie i prawo podmiotowe.
9. **Normatywne postaci praw podmiotowych** – pojęcie, charakterystyka; prawo kształtujące a zarzut. **Rodzaje praw podmiotowych** (bezwzględne i względne; majątkowe i niemajątkowe; samoistne i związane; przechodnie i nieprzechodnie; tymczasowe (**ekspektatywy**); pojęcie, funkcja; usytuowanie w treści stosunku prawnego a oczekiwanie na prawo nie będące elementem treści stosunku prawnego; właściwości i charakter ekspektatywy i prawa docelowego); **Typy praw podmiotowych** – pojęcie.
10. **Prawa przechodnie** (zbywalne, dziedziczne, przechodzące na inny podmiot poza porządkiem dziedziczenia); **prawa nieprzechodnie**. Ograniczona nieprzechodność (prawo niezbywalne ale dziedziczne albo przechodzące na inny podmiot poza porządkiem dziedziczenia). Ograniczona przechodność (prawo zbywalne ale niedziedziczne i przechodzące na inny podmiot poza porządkiem dziedziczenia). **Ustawowe źródło przechodności lub nieprzechodności** prawa (niedopuszczalność

- modyfikacji ustawowego atrybutu zbywalności; dopuszczalność zobowiązania do niedokonywania rozporządzeń prawem).
11. **Sposoby nabycia prawa podmiotowego** (pierwotne; pochodne; konstytutywne; translatywne) - pojęcie i kryteria rozróżnienia; relacje między poszczególnymi sposobami nabycia (nabycie pochodne translatywne albo konstytutywne; nabycie pierwotne translatywne albo konstytutywne). **Sukcesja** singularna i uniwersalna. Utrata prawa (przyczyny).
 12. **Wykonywanie prawa podmiotowego** (pojęcie; przejawy - czynności faktyczne i konwencjonalne; sposoby - osobiste i za pośrednictwem innych osób). **Nadużycie prawa podmiotowego** według kodeksu cywilnego; pojęcie, przesłanki i skutki nadużycia prawa; teorie zewnętrzna i wewnętrzna nadużycia prawa podmiotowego; zasady stosowania art. 5 k.c.
 13. **Kolizja praw podmiotowych** – pojęcie; systemy rozstrzygania (system preferencji i redukcji).
 14. **Ochrona praw podmiotowych**: zaskarżalność i egzekwowalność prawa podmiotowego; droga sądowa w sprawach cywilnych; inicjatywa wszczęcia postępowania sądowego; stadia postępowania; tryby postępowania rozpoznawczego; rodzaje powództw (o świadczenie, o ustalenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego); rodzaje orzeczeń (zasądzające, ustalające, kształtujące; deklaratoryjne, konstytutywne); ochrona własna (samoobrona i samopomoc). **Rozkład ciężaru dowodu**; zmiana rozkładu ciężaru dowodu. **Zarzuty** w prawie cywilnym materialnym (zarzut w postaci normatywnej prawa kształtującego) i procesowym; zarzuty trwałe i przejściowe. **Domniemanie** – pojęcie, funkcja, konstrukcja; domniemanie faktyczne i prawne.; obalalne i nieobalalne; obalenie (wzruszenie) a wykluczenie domniemanie. Prawne domniemanie dobrej wiary (w znaczeniu subiektywnym).
 15. **Prawo intertemporalne** (międzyczasowe); pojęcie, źródła; zasady prawa międzyczasowego i przesłanki oraz zakres ich stosowania.
 16. **Podmioty stosunków cywilnoprawnych**: podmiotowość cywilnoprawna człowieka (osoba fizyczna; *nasciturus* i jego status cywilnoprawny. Podmiotowe jednostki organizacyjne spersonifikowane i niespersonifikowane (osoby prawne i quasi-osoby prawne). **Pojęcie osoby prawnej**; chwila uzyskania osobowości prawnej; działanie organu osoby prawnej a działanie jej przedstawiciela; siedziba osoby prawnej. Pojęcie i sposób działania **Skarbu Państwa** (*stationes fisci*).
 17. **Pojęcie quasi-osoby prawnej** (niepełnej osoby prawnej); odpowiednie stosowanie przepisów o osobach prawnych; subsydiarna odpowiedzialność członków quasi-osoby prawnej za jej zobowiązania.
 18. **Zdolność prawna** osób fizycznych: pojęcie i nabycie; koniec zdolności prawnej; akt zgonu; przesłanki sądowego stwierdzenia zgonu; przesłanki uznania za zmarłego. **Zdolność do czynności prawnych** osób fizycznych: pojęcie i zakresy; zasady dokonywania czynności prawnych przez osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych. **Ubezważnowolnienie** - rodzaje, przesłanki i skutki.
 19. **Indywidualizacja osób fizycznych. Stan cywilny** (osobisty i rodzinny) – pojęcie, zakres i wyznaczniki. **Miejsce zamieszkania** – pojęcie i jego elementy; pochodne (ustawowe) miejsce zamieszkania (dzieci lub podopiecznych).
 20. **Dobra osobiste człowieka i ich ochrona** - pojęcie i typy; prawa osobiste – przedmiot i cechy. Pojęcie niemajątkowej, majątkowej i t.zw. mieszanej ochrony dóbr osobistych. Środki i sposoby niemajątkowej ochrony dóbr i praw osobistych (rodzaje roszczeń i powództw). Przesłanki niemajątkowej ochrony dóbr osobistych; obiektywny charakter ochrony; okoliczności wyłączające bezprawność zagrożenia lub naruszenia dobra osobistego; rozkład ciężaru dowodu w procesie o ochronę dobra osobistego. **Dobra osobiste osób prawnych i ich ochrona**.
 21. **Konsument. Przedsiębiorca** – pojęcia. **Firma** jako oznaczenie przedsiębiorcy; firma osoby fizycznej i osoby prawnej; niezbywalność firmy a upoważnienie do korzystania z firmy; ochrona firmy
 22. **Czynności prawne**. Pojęcie czynności prawnej; skutki czynności prawnej (objęte oświadczeniami woli i normatywnie dookreślone – art. 56 k.c.); czynności prawne a czynności grzecznościowe, porozumienia dżentelmeńskie i obietnice wyborcze.
 23. **Oświadczenie woli** – pojęcie; milczenie jako przejaw oświadczenia woli; przesłanki uznania ocenianego zachowania za przejaw oświadczenia woli; stosowanie art. 65 k.c. w celu stwierdzenia złożenia o. woli; zastąpienie o. woli orzeczeniem sądu i skutki takiego orzeczenia; określenie chwili złożenia o. woli; o. woli mające i nie mające adresata oraz znaczenie takiego rozróżnienia; odpowiednie stosowanie przepisów o oświadczeniach

- woli do innych oświadczeń (art. 65¹ k.c.) **Zgoda osoby trzeciej** na dokonanie cz. prawnej: charakter prawny; chwila wyrażenia; skutki braku wymaganej zgody osoby trzeciej w wypadku umów i jednostronnych cz. prawnych; forma zgody; zgoda osoby trzeciej a wymagane zezwolenie sądu albo innego organu władzy publicznej. **Wykładnia oświadczeń woli:** wykładnia o. woli a dookreślanie skutków o. woli; ogólne (art. 65 k.c.) i szczegółowe (np. art. 71, 948 k.c.) dyrektywy wykładni; rodzaje ogólnych dyrektyw wykładni o. woli; metody (sposoby) wykładni o. woli - subiektywna, obiektywna, mieszana (kombinowana); sposób wykładni o. woli mających i niemających adresata.
24. **Treść czynności prawnej** – pojęcie i sposób ustalenia; treść cz. prawnej a treść stosunku prawnego. Elementy treści cz. prawnej (*essentialia, naturalia i accidentalia negotii*) – pojęcie, charakterystyka i prawne znaczenie. **Warunek i termin** – pojęcie, rodzaje, dopuszczalność zastrzeżenia; skutki zastrzeżenia warunku wadliwego (bezprawnego). **Swoboda kształtowania treści cz. prawnej** i jej ograniczenia - wzorzec kompetencji generalnej i szczególnej (ograniczonej); powszechne ograniczenia (art. 58 i 387 k.c.).
25. **Rodzaje i typy czynności prawnych** – pojęcie, kryteria rozróżnienia. Czynności prawne jednostronne, umowy i uchwały; między żyjącymi i na wypadek śmierci; zobowiązujące, rozporządzające i o podwójnym skutku; odpłatne i nieodpłatne; konsensualne i realne; upoważniające; powiernicze; przysparzające; kauzalne i abstrakcyjne – pojęcie; kauza w znaczeniu obiektywnym i subiektywnym; typy kauz.
26. **Forma czynności prawnej (oświadczenia woli).** Zasada swobody formy oświadczenia woli i odstępstwa od niej. Rodzaje szczególnych form oświadczenia woli **ze względu na postać**, w której następuje przejaw oświadczenia woli. Formy szczególne – podstawowe (dokumentowa, pisemna zwykła, elektroniczna); kwalifikowane szczególne (z data pewną, z poświadczeniem podpisu, forma aktu notarialnego); dopuszczalność zastąpienia ustawowo wymaganej formy formą bardziej złożoną. Wymogi zachowania poszczególnych rodzajów form. Pojęcie dokumentu i formy dokumentowej. Forma elektroniczna z kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Rodzaje form oświadczenia woli **ze względu na skutek niezachowania wymaganej formy** szczególnej zastrzeżonej przez ustawę (*ad probationem, ad eventum, ad solemnitatem*); reguły

ustalania rodzaju formy szczególnej zastrzeżonej w ustawie; reguły ustalania rodzaju formy szczególnej zastrzeżonej w umowie. Pojęcia form: *ad intabulationem*, sądowej i pochodnej. Pismo potwierdzające umowę zawartą między przedsiębiorcami – skutki prawne.

27. **Zawarcie umowy:** ogólne przesłanki zawarcia umowy; minimalny zakres konsensu stron; dyssens jawny i ukryty. Swoboda zawierania umów – kryteria (wyznaczniki) i jej ograniczenia. Tryby zawierania umów.
28. **Tryb ofertowy:** pojęcie i elementy konstytutywne oferty; oferta i oświadczenie oblata jako oświadczenia woli składające się na umowę (pogląd przeciwny – odrębne od umowy jednostronne cz. prawne); oferta a zaproszenie do zawarcia umowy; forma oświadczeń oferenta i oblata; skutki złożenia oferty (związanie ofertą, sytuacja prawna oblata – dwa poglądy: kompetencja albo prawo podmiotowe do przyjęcia oferty). **Oferta elektroniczna** (zakres i przesłanki zastosowania: składana on-line, *ad incertas personas*, znaczenie potwierdzenia; wyłączenia przedmiotowe i podmiotowe). **Sposób przyjęcia oferty** prowadzący do zawarcia umowy: obrót powszechny – zasada lustrzanego odbicia oświadczeń oferenta i oblata; obrót profesjonalny – dopuszczalność modyfikującego przyjęcia oferty. **Zawarcie umowy:** dojście o. woli oblata o przyjęciu oferty w sposób umożliwiający oferentowi zapoznanie się z jego treścią (wyjątki: przystąpienie do wykonania umowy w czasie właściwym); obrót profesjonalny: milczące przyjęcie oferty.
29. **Tryb negocjacyjny:** pojęcie; przedmiot i zakres negocjacji; obowiązki uczestników negocjacji; pojęcie i znaczenie prawne listów intencyjnych; przesłanki zawarcia negocjowanej umowy.
30. **Tryb aukcyjno – przetargowy.** Pojęcie aukcji i przetargu; podmioty postępowania aukcyjno – przetargowego; etapy: wszczęcie postępowania (konieczne elementy ogłoszenia aukcji lub przetargu); składanie ofert; wybór oferty. Zawarcie umowy: przyjęcie najkorzystniejszej oferty (aukcja – przybicie; przetarg – złożenie składającemu wybraną ofertę oświadczenia o jej przyjęciu) albo przez złożenie odrębnych o. woli, albo przez orzeczenie sądu zastępujące o. woli strony. Wadium: pojęcie, funkcje, skutki zastrzeżenia i wpłaty wadium. Unieważnienie umowy zawartej w trybie aukcyjno – przetargowym (przesłanki podmiotowe i przedmiotowe, termin).

31. **Wady oświadczeń woli:** pojęcie, rodzaje, skutki. **Brak świadomości lub swobody podjęcia decyzji i wyrażenia woli** (przyczyny, sankcja). **Pozorność** (przesłanki, sankcja; czynność prawna pozorna a cz. prawna ukryta; przesłanki ważności cz. pr. ukrytej, w szczególności co do formy; skutki cz. pr. dokonanej na podstawie pozornego o. woli). **Błąd** (błąd s. *stricto* a pomyłka; sankcja; przesłanki prawnej doniosłości błędu – podstawowe i dodatkowe dotyczące o. woli w cz. prawnych odpłatnych; pojęcie i skutki błędu wywołanego podstępnie; zniekształcenie o. woli przez posłańca). **Groźba bezprawna** (pojęcie, sankcja; sprawca, adresat groźby, rodzaj zagrożonych dóbr; przesłanki prawnej doniosłości groźby – bezprawność, realność, cel).
32. **Sankcje wadliwych czynności prawnych.** Pojęcie, rodzaje. **Nieważność bezwzględna:** pojęcie, cechy, przyczyny, skutki (nieważność całej czynności prawnej lub niektórych jej postanowień; dopuszczalność konwalidacji, konwersji albo modyfikacja *ex lege* treści czynności prawnej). **Nieważność względna (wzruszalność cz. pr.):** pojęcie, cechy, przyczyny, skutki; ogólna możliwość konwalidacji; postaci (wzruszalność pozasądowa, zatwierdzana przez sąd, sądowa). **Bezskuteczność zawieszona:** pojęcie, cechy, przyczyny, skutki. **Bezskuteczność zawieszona:** pojęcie, postaci (z mocy prawa albo z mocy orzeczenia sądowego). Przesłanki, tryb i skutki zastosowania art. 59 k.c. Umowne **klauzule salwatoryjne** (pojęcie, postaci i dopuszczalność zastrzeżenia).
33. **Przedstawicielstwo.** Pojęcie, funkcje i dopuszczalność. Przedstawicielstwo czynne i bierne; pełnomocnictwo (powszechne i prokura); przedstawicielstwo ustawowe; znaczenia terminu „pełnomocnictwo”. Źródło i podstawa umocowania pełnomocnika i przedstawiciela ustawowego. Rodzaje pełnomocnictw ze względu na zakres i treść umocowania. Stosunek pełnomocnictwa a stosunek podstawowy. Przedstawicielstwo a instytucje prawne pokrewne. Przesłanki skutecznego udzielenia pełnomocnictwa; przesłanki skutecznego działania przedstawiciela; skutki prawne działania rzekomego pełnomocnika. Forma pełnomocnictwa. Przedstawiciel jako druga strona czynności prawnej dokonywanej w imieniu reprezentowanego. Pełnomocnictwo substytucyjne (art. 106 k.c.); pełnomocnictwo wielopodmiotowe samodzielne i łączne (art. 107 k.c.); wygaśnięcie pełnomocnictwa. **Prokura** – pojęcie, kompetencja do udzielenia prokury, przesłanki udzielenia prokury; zakres umocowania prokurenta (art. 109¹ – 109⁹ k.c.).

34. **Przedawnienie.** Postaci dawności. Pojęcie, przedmiot, skutki; zarzut przedawnienia; skutki podniesienia zarzutu przedawnienia; zrzeczenie się zarzutu przedawnienia; przedawnienie roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi. Początek biegu przedawnienia. Terminy przedawnienia. Zawieszenie i przerwa biegu przedawnienia – pojęcie, przyczyny i skutki. Uznanie roszczenia właściwe i niewłaściwe – pojęcie i skutki. **Prekluzja** - pojęcie, charakterystyka, przedmiot, skutki; stosowanie do prekluzji niektórych unormowań przedawnienia.

Prawo rzeczowe

1. **Prawo rzeczowe** w znaczeniu przedmiotowym i podmiotowym.
2. **Cechy konstytutywne i charakterystyczne** podmiotowych praw rzeczowych.
3. **Zasada zamkniętej listy praw rzeczowych.**
4. **Pojęcie i rodzaje rzeczy**; dereifikacja zwierząt; pojęcie i rodzaje nieruchomości; rzeczy oznaczone co do gatunku i co do tożsamości, rzeczy istniejące i rzeczy przyszłe jako przedmiot praw i obrotu.
5. **Zasada *superficies solo cedit*** i wyjątki od niej.
6. **Część składowa rzeczy** – pojęcie; zagadnienie dopuszczalności obrotu częściami składowymi; prawo związane z własnością nieruchomości jako jej część składowa.
7. **Przynależność** – pojęcie; rozporządzenie przynależnością.
8. **Pożytki** - pojęcie, rodzaje; użytki a inne dochody z rzeczy; uprawnienie do pobierania.
9. **Treść i przedmiot prawa własności**; wyznaczniki treści prawa własności; pozytywna i negatywna strona własności; pozytywna i negatywna definicja własności.
10. **Przestrzenne i czasowe granice własności**; własność wód; własność górnicza.
11. **Stosunki sąsiedzkie**; zakres t.zw. prawa sąsiedzkiego; immisje - pojęcie, rodzaje i skutki prawne; ochrona przed immisjami.
12. **Pojęcie i środki ochrony własności**; ochrona petytoryjna a ochrona posesoryjna.
13. **Roszczenie windykacyjne i negatoryjne** – pojęcie; legitymacja czynna i bierna w procesie; **roszczenia uzupełniające** – rodzaje, przesłanki powstania i realizacji.
14. **Roszczenia samoistnego posiadacza o zwrot nakładów** na rzecz - przesłanki powstania i realizacji; sposoby rozliczeń z właścicielem; budowa na cudzym gruncie; przesłanki roszczenia o wykup zabudowanego gruntu (art. 231 k.c.).
15. **Rozgraniczenie gruntów** – pojęcie i funkcja; kryteria rozgraniczenia.

16. **Przeniesienie własności** - pojęcie, zasady (podwójny skutek umów zobowiązujących; kauzalność materialna i formalna; warunek i termin; forma aktu notarialnego; konsensualność i odstąpienia od niej (wymóg przeniesienia posiadania; konstytutywny wpis do księgi wieczystej); zasada *nemo plus iuris. Powiernicze (fiducjarne) nabycie własności.*
17. **Zrzeczenie się własności.**
18. **Zasiedzenie** - przedmiot, przesłanki, skutki; charakter prawny sądowego stwierdzenia zasiedzenia; przedmiotowe wyłączenia spod zasiedzenia; ograniczenia podmiotowe.
19. **Przemilczenie** - pojęcie, przesłanki, skutki. Znaleźnięcie rzeczy: obowiązki i uprawnienia znalazcy; nabycie własności rzeczy znalezionej; znalezienie t.zw. skarbu i nabycie jego własności.
20. **Wywłaszczenie** – pojęcie, przedmiot i skutki.
21. **Współwłasność** - pojęcie, rodzaje (ułamkowa, łączna - różnice); zasady zarządu rzeczą wspólną w stosunku współwłasności ułamkowej (zarząd według ustawy, umownie określony; przymusowy); zasady korzystania z rzeczy wspólnej; podział *quoad usum*; zniesienie współwłasności - tryby, sposoby i skutki.
22. **Użytkowanie wieczyste** – dwutorowość regulacji; przedmiot, treść, funkcja, odpłatność, nabycie pochodne konstytutywne (ustanowienie), pierwotne translatywne (zasiedzenie); wygaśnięcie (rozliczenie nakładów wieczystego użytkownika, skutki w odniesieniu do hipoteki obciążającej użytkowanie wieczyste); przekształcenie użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (ustawa z 20. 07. 2018 r.).
23. **Odrębna własność lokali** - przedmiot, sposoby ustanowienia; wspólnota mieszkaniowa – pojęcie i status cywilnoprawny; nieruchomości wspólna właścicieli lokali – pojęcie i zasady zarządu.
24. **Ograniczone prawa rzeczowe** - pojęcie, typy, przedmiot; powstanie i wygaśnięcie; przechodniość i zbywalność; zasady rozstrzygania kolizji; ochrona.
25. **Użytkowanie-** przedmiot, treść, powstanie i wygaśnięcie; użytkowanie jako forma timesharingu.

26. **Służebności** - pojęcie, rodzaje; służebności gruntowe; służebności osobiste; służebność przesyłu; służebności czynne i bierne – pojęcie, rodzaje; służebność drogi koniecznej; nabycie służebności w trybie zasiedzenia – przedmiot i przesłanki.
27. **Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu** - przedmiot, nabycie; zbywalność, dziedziczność; wspólność prawa; przekształcenie w prawo odrębnej własności lokalu.
28. **Przewłaszczenie na zabezpieczenie** – pojęcie, funkcja, przedmiot przewłaszczenia, dopuszczalność.
29. **Zastaw** - pojęcie, treść, funkcja; przedmiot obciążenia, przedmiot zabezpieczenia; powstanie zastawu; rodzaje zastawu; akcesoryjność zastawu; sposoby zaspokojenia zastawnika; tzw. zastaw lombardowy.
30. **Zastaw rejestrowy** – powstanie, strony stosunku zastawu rejestrowego; przedmiot obciążenia; akcesoryjność; sposoby zaspokojenia zastawnika.
31. **Hipoteka** - pojęcie, treść, funkcja; przedmiot obciążenia, przedmiot zabezpieczenia; powstanie hipoteki; rodzaje hipoteki: umowna; jednostronnie ustanawiana (przymusowa i obligatariuszy- art. 31 ustawy z 15.01.2015 r o obligacjach); ustawowa; łączna; akcesoryjność hipoteki; zasada szczególności hipoteki; rozporządzanie opróżnionym miejscem hipotecznym; zaspokojenie wierzyciela hipotecznego.
32. **Księgi wieczyste** - pojęcie, funkcja; zasady ksiąg wieczystych: formalnoprawne (powszechności, systemu realnego, jawności, ujawniania praw rzeczowych i wskazanych w ustawie praw obligacyjnych); materialnoprawne (wpisu, rękojmi, domniemań związanych z wpisem; pierwszeństwa praw rzeczowych wpisanych; rozszerzonej skuteczności praw i roszczeń osobistych); księga wieczysta tradycyjna i prowadzona w systemie informatycznym; budowa (działy) księgi wieczystej; pojęcie i rodzaje wpisów w księdze wieczystej; pojęcie i cel postępowania wieczystoksięgowego oraz postępowania o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.
33. **Postaci i pojęcie faktycznego władztwa nad rzeczą** (posiadanie, dzierżenie, prekarium).
34. **Posiadanie** - pojęcie i rodzaje; nabycie i utrata posiadania.
35. **Ochrona posiadania** – przesłanki i tryby (ochrona własna i sądowa); model czystego procesu posesoryjnego.

Prawo rodzinne

1. **Prawo rodzinne** – pojęcie, zakres, źródła; k.r.o. a k.c.; zasady polskiego prawa rodzinnego (ogólne i szczegółowe). **Prawo dotyczące rodziny** – pojęcie, funkcja, zakres, źródła
2. **Rodzina:** pojęcie rodziny w unormowaniach k.r.o., Konstytucji i w odrębnych ustawach; funkcje rodziny; powiązania rodzinne i więzi podobne do rodzinnych (pokrewieństwo, małżeństwo, powinowactwo, przysposobienie, faktyczny stosunek bliskości, status domownika).
3. **Prawa rodzinne i ich ochrona.**
4. **Stan cywilny** – pojęcie stanu cywilnego; dwa człony stanu cywilnego (rodzinny i osobisty) oraz ich wyznaczniki; zasada niepodzielności (jedności) stanu cywilnego.
5. **Rejestracja stanu cywilnego** - pojęcie i rodzaje aktów stanu cywilnego; zasada wyłączności dowodowej aktów stanu cywilnego; zasada wyłączności drogi sądowej w sprawach o stwierdzenie niezgodności aktu stanu cywilnego z prawdą (rozgraniczenie trybu procesu o zaprzeczenie stanu cywilnego i postępowania nieprocesowego o unieważnienie aktu stanu cywilnego); transkrypcja zagranicznego dokumentu stanu cywilnego.
6. **Sąd opiekuńczy; sąd rodzinny** (wydział rodzinny i nieletnich) – pojęcie, funkcje, zakres rozstrzyganych spraw .
7. **Małżeństwo** – pojęcie; podstawowe zasady prawa rodzinnego odnoszące się do małżeństwa.
8. **Konkubinat (związek partnerski)** – pojęcie i stosunki osobiste (prawne znaczenie więzi faktycznej bliskości konkubentów/faktycznych partnerów); stosunki majątkowe i sposoby rozliczeń majątkowych konkubentów (partnerów).
9. **Zawarcie małżeństwa;** przesłanki zawarcia (istnienia) małżeństwa w formie cywilnej i w formie konkordatowej; znaczenie przesłanek formalno – porządkowych; prawne znaczenie sporządzenia aktu małżeństwa zawartego w formie cywilnej i małżeństwa zawartego w formie konkordatowej (różnice).
10. **Przeszkody małżeńskie** – pojęcie i postaci (bezwzględne i względne).
11. **Wady oświadczeń woli nupturientów** – rodzaje i ich znaczenie prawne.
12. **Małżeństwa pozorowane** – pojęcie, skutki prawne.

13. **Prawa i obowiązki małżonków** tworzące treść stosunku małżeństwa (art. 23 k.r.o.); zaciąganie przez małżonków zobowiązań w celu zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny (art. 30 k.r.o.); wzajemna ustawowa reprezentacja małżonków w zakresie spraw i majątku osobistego drugiego małżonka (art. 29 k.r.o.); zaspokajanie przez małżonków potrzeb rodziny (art. 23, 27 i 28 k.r.o.); korzystanie z mieszkania i przedmiotów urządzenia domowego (art. 28¹ k.r.o.)
14. **Nazwisko małżonków** – przesłanka zmiany nazwiska w związku z zawarciem małżeństwa (wymóg złożenia oświadczenia o zmianie nazwiska; chwila złożenia oświadczenia); zachowanie dotychczasowego nazwiska; połączenie nazwisk małżonków; wspólne nazwisko (pojęcie); nazwisko złożone (maksymalna liczba członów nazwiska i ich kolejność).
15. **Separacja faktyczna** małżonków – pojęcie i prawne znaczenie. **Separacja sądowa** - przesłanki orzeczenia separacji na żądanie jednego małżonka i na zgodne żądanie małżonków; tryb postępowania; skutki separacji sądowej; zniesienie separacji sądowej – przesłanka, tryb i skutki.
16. **Rodzaje i typy małżeńskich ustrojów majątkowych** – pojęcie i klasyfikacja; zasady odnoszące się do małżeńskich ustrojów majątkowych.
17. **Ustrój wspólności ustawowej:** powstanie; ustanie; majątek wspólny – zakres (art. 31 k.r.o.); wspólność łączna majątku wspólnego (art. 35 k.r.o.); zarząd majątkiem wspólnym – pojęcie i zasady wykonywania (art. 36 k.r.o.); sprzeciw małżonka wobec zamierzonej przez drugiego małżonka czynności zarządu (art. 36¹ k.r.o.); przesłanki i sposoby sądowej modyfikacji zasad zarządu (art. 40 k.r.o.); czynności prawne wymagające współdziałania małżonków (art. 37, 39 k.r.o.); ochrona osób trzecich (art. 38 k.r.o.); majątki osobiste małżonków – skład, surogacja (art. 33 k.r.o.); wydatki i nakłady z jednego majątku na inny majątek małżonków (art. 45 k.r.o.); ustanie wspólności (przyczyny); podział majątku wspólnego – dopuszczalność; tryby i sposoby.
18. **Odpowiedzialność małżonków za zobowiązania** cywilnoprawne w ustroju wspólności majątkowej (art. 41, art. 42 k.r.o.)
19. **Majątkowe umowy małżeńskie:** pojęcie; zawarcie; forma; treść; zakres swobody kształtowania treści małżeńskich umów majątkowych; skuteczność umów małżeńskich wobec osób trzecich.

20. **Typy umownych ustrojów majątkowych** - ustroje wspólności majątkowej (zakresy wspólności w porównaniu z zakresem wspólności ustawowej); rozdzielność majątkowa (zakres i odrębność majątków; zarząd odrębnymi majątkami); rozdzielność majątkowa z wyrównaniem dorobków (pojęcie i zakres dorobków podlegających wyrównaniu; przesłanki i zasady wyrównania).
21. **Majątkowy ustrój przymusowy** – pojęcie, przyczyny powstania; przesłanki ustania; legitymacja wierzyciela małżonka do dochodzenia ustanowienia rozdzielności majątkowej między małżonkami.
22. **Ustanie małżeństwa** – przyczyny; śmierć małżonka; domniemanie ustania małżeństwa w wypadku uznania małżonka za zmarłego.
23. **Ustalenie istnienia albo nieistnienia małżeństwa a unieważnienie aktu małżeństwa** – przesłanki, skutki.
24. **Pojęcie i przesłanki unieważnienia małżeństwa**; konwalidacja małżeństwa wadliwie zawartego; charakter orzeczenia o unieważnieniu małżeństwa i jego skutki.
25. **Rozwód**: przesłanki orzeczenia; elementy obligatoryjne i fakultatywne wyroku rozwodowego; skutki rozvodu.
26. **Pochodzenie dziecka**: zależność ustalenia ojcostwa od ustalenia macierzyństwa; alternatywne prawne sposoby ustalenia ojcostwa; dowody biologiczne; pojęcie procedury medycznie wspomaganej prokreacji, jej przesłanki i skutki prawne zastosowania.
27. **Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa** – prawne pojęcie macierzyństwa (art. 61⁹ k.r.o.); ustalenie macierzyństwa w zwykłym trybie przez sporządzenie aktu urodzenia dziecka; ustalenie macierzyństwa w procesie; zaprzeczenie macierzyństwa: przesłanki i tryb postępowania.
28. **Pochodzenie dziecka od męża matki** - domniemanie ojcostwa męża matki dziecka; zaprzeczenie ojcostwa: przesłanki i skutki.
29. **Uznanie ojcostwa** – zwykle i kwalifikowane uznanie ojcostwa: pojęcie, przesłanki, skutki; ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa; ustalenie nieistnienia uznania (przesłanki i skutki).
30. **Sądowe ustalenie ojcostwa** – przesłanki dopuszczalności; legitymacja czynna w procesie o ustalenie ojcostwa; treść domniemania ojcostwa w procesie o ustalenie ojcostwa; dowody i zarzuty; skutki.
31. **Władza rodzicielska** - pojęcie, treść (piecza nad dzieckiem; reprezentacja dziecka; zarząd majątkiem dziecka); zasady wykonywania; wspólne wykonywanie władzy rodzicielskiej przez rodziców pozostających w rozłączeniu: pojęcie i znaczenie porozumienia rodziców o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem (t. zw. plan rodzicielski); naprzemienna piecza rodzicielska; uczestniczenie rodziców nie mających pełnej zdolności do czynności prawnych w sprawowaniu bieżącej pieczy nad dzieckiem i w jego wychowywaniu (art. 96 § 2 k.r.o.).
32. **Ograniczenie władzy rodzicielskiej** - ze względu na rozłączenie rodziców lub zagrożenie dobra dziecka; sposoby i zakres ograniczeń.
33. **Zawieszenie władzy rodzicielskiej** – pojęcie, przesłanki, skutki; uchylenie zawieszenia.
34. **Pozbawienie** władzy rodzicielskiej - pojęcie, przesłanki; zakres podmiotowy; skutki; władza rodzicielska jednego z rodziców (art. 94 k.r.o.); przywrócenie władzy rodzicielskiej.
35. **Pieczą zastępczą** - pojęcie pieczy zastępczej, zasady stosowania pieczy zastępczej; formy pieczy zastępczej; obowiązki i prawa rodziców względem dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
36. **Kontakty z dzieckiem** (art. 113 – 113⁶ k.r.o.) – a władza rodzicielska; prawo i obowiązek utrzymywania kontaktów; ograniczenie i zakaz utrzymywania kontaktów – przesłanki i sposoby; kontakty z dzieckiem innych osób niż rodzice.
37. **Obowiązek wzajemnego szacunku i wspierania się rodziców i dzieci**
38. **Imię dziecka** – prawne znaczenie imienia; kompetencja do wyboru imienia; zasady wyboru imienia; zmiana imienia.
39. **Nazwisko dziecka** – nazwisko dziecka pochodzącego od męża matki; nazwisko dziecka w wypadku uznania ojcostwa albo sądowego ustalenia ojcostwa; zasada

jednolitości nazwiska dzieci tych samych rodziców; złożone nazwisko dziecka; zgoda dziecka na zmianę jego nazwiska.

40. **Przysposobienie** – pojęcie i funkcje; przesłanki przysposobienia; tryb nawiązania przysposobienia; rodzaje i skutki przysposobienia (pełne, niepełne, całkowite, międzynarodowe); zgoda rodziców na przysposobienie dziecka bez wskazania przysposabiającego; skutki i dopuszczalność odwołania (art. 119¹ k.r.o.); ograniczenia dotyczące wskazania osoby przysposabiającej (art. 119^{1a} k.r.o.); rozwiązanie stosunku przysposobienia – przesłanki, tryb postępowania i skutki.
41. **Obowiązek alimentacyjny** - pojęcie, funkcja, przesłanki, zakres obowiązku i postaci alimentacji; rodzaje i kolejność zobowiązań alimentacyjnych; obowiązek alimentacyjny rodziców (wobec dziecka nieusamodzielnionego i usamodzielnionego – przesłanki; możliwość uchylenia się przez rodziców od świadczeń alimentacyjnych); stosunki alimentacyjne między małżonkami po rozwodzie, orzeczeniu separacji i unieważnieniu małżeństwa; możliwość uchylenia się od wykonania obowiązku alimentacyjnego ze względu na sprzeczność żądania alimentów z zasadami współżycia społecznego; alimenty za okres przeszły; roszczenia regresowe; przedawnienie roszczeń alimentacyjnych; zmiana wysokości alimentów; wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego; świadczenia z funduszu alimentacyjnego
42. **Opieka** – pojęcie i organizacja opieki; opieka społeczna, faktyczna, prawna; zasady opieki; organy opieki.
43. **Opieka nad małoletnim** - pojęcie, funkcja, przesłanki ustanowienia, treść i zasady sprawowania opieki nad małoletnim; wynagrodzenie opiekuna; zwrot wydatków i nakładów; nadzór sądu opiekuńczego; ustanie opieki; wygaśnięcie funkcji opiekuna; przyczyny; skutki ustania opieki i wygaśnięcia funkcji opiekuna.
44. **Kuratela** – kuratela a opieka (podobieństwa i różnice); kuratela dla dziecka poczętego; kuratela w celu zastępstwa przedstawiciela ustawowego (rodziców albo opiekuna); kuratela w zakresie zarządu majątkiem dziecka; kurator w sprawach o prawa stanu.